VALTION TALOUDELLINEN
TUTKIMUSKESKUS

Asia: HE 41/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024
VNS 1/2023 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2024—2027

Lausunto Eduskunnan Talousvaliokunnalle
Collan / VATT

25.10.2023

Iso kuva / nostot

- Budjetti voimakkaasti alijäämäinen, suhteessa BKT:hen (3,4%) ja absoluuttisesti -11,5Mrd €
- Tasapainottamistoimenpiteet oikean suuntaisia, sopeutuksen määrä ”varovaista”
- Asetettuja tavoitteita ei vuodesta 2025 eteenpäin tulla 2023 kevään ennusteen mukaan saavuttamaan; uuden 2023 syksyn ennusteen perusteella myös 2024 osalta tavoitteet jäävät ilman lisätoimenpiteitä saavuttamatta
- Sopeuttaminen pitkäaikaisella ”ohjelmalla” tarkoituksenmukaista
- Talouskasvun tai työllisyyden nousulla ei yksin pärjätä, sopeuttaminen on välttämätöntä

BKT pohjaiset tunnusluvut – tavoite vs. ennuste

Taulukko A. Julkisyhteisöjen rakenteellinen rahoitusasema, nettoluotonanto, menot ja bruttovelka. Tavoiteura ja valtiovarainministeriön kevään ennuste, suhteessa BKT:hen.

	2022	2023	2024	2025	2026
Rakenteellinen jäämä					
— tavoite			-2,2	-1,8	-1,3
— ennuste	-0,4	-1,3	-2,2	-2,8	-2,7
Julkisyhteisöjen nettoluotonanto					
— tavoite			-3,2	-2,4	-1,6
— ennuste	-0,8	-2,4	-3,2	-3,4	-3,0
Julkisyhteisöjen bruttovelka					
— tavoite			76,8	77,6	77,7
— ennuste	72,9	74,2	76,8	78,9	80,4
Julkisyhteisöjen menot					
— tavoite			54,7	53,9	52,7
— ennuste	53,4	54,7	54,7	54,6	53,8

Tavoiteura ja ennuste eivät ”kohtaa”

Talouden näkymät – Suomi / kansainvälinen talous

- Ei ennusteta kasvua vuodelle 2023 ja vuodelle 2024 vaatimatonta 1,2% kasvua
- Ennustetaan inflaation laskua 2,2%:n vuonna 2024 => ECB näkemys syksyltä 2023 vuodelle 2024 3,2% - ECB:n korot ohjaavat kotimaista korkotasoa
- Energiamarkkinassa kaksijakoinen tilanne:
  - Sähkön hintariskit pienemmät kuin kevättalvella 2022
  - Energiamarkkina Euroopassa murroksessa, Lähi-Idän tilanteen vaikutus polttonesteisiin?
- Pitkän ajan haaste: Huoltosuhteen heikkeneminen voimakasta
  - Vuodesta 2010 muutos 20% ja heikkeneminen jatkuu
  - Suunta on selkeä ja edellyttää julkisen sektorin menojen ja tulojen tarkastelua pitkäjänteisesti
    - Miltä näyttää tulevaisuuden hyvinvointivaltio ja mitä tehtäviä julkisella sektorille siinä kuuluu?

Julkisen talouden kestävyys ja tehostaminen

- Menopuolen sopeutukset ja tulopuolen tarkastelu tärkeää
  - Menopuolen sopeutuksen kohdistukset tehokkaisiin toimenpiteisiin, joiden vaikutus välttämättömien palveluiden osalta pieni.
  - “Välttämättömän” määrittely ja julkisen sektorin tehtävien tarkastelu ja priorisointi
- Hyvinvointialueiden talouden positiivinen kehitys tärkeää
  - Tiedon käyttöön saaminen tärkeää ohjauksen kannalta
  - Mahdollisuus yhdistää hyvinvointialueita tehokkuutta ja kustannussäästöjä lisäävällä tavalla tulisi pitää mukana “työkalupakissa”
- Suomi kilpailee globaalisti osaavasta työvoimasta
  - Analyysi kilpailuasetelmasta suhteessa pääasiallisiin kilpailijamaihin on tarpeen
  - Riski siitä saadaanko osaajia Suomeen ja siitä, että osaajat lähtevät Suomesta?